



VJESNIK,
Nedjelja, 11. siječnja 2004.

DR. DAVOR PAVUNA: U Hrvatskoj svi znaju za neke nogometase, a nitko nema pojma da su, primjerice, na Institutu za fiziku razvili najbolji septometar na svijetu
DR. DAVOR PAVUNA, HRVATSKI ZNANSTVENIK

Treba nam deset posto 'borbena spremnih' ljudi kako bismo pokrenuli Hrvatsku

'Pokusat ćemo udružiti sve hrvatske stručnjake po svijetu i u domovini i gotovo sam siguran da će ministar prihvatiti moj prijedlog o povećanju postotka inženjerskobiotehničkih stručnjaka, sustavno slanje odabranih u tzv. centre moci, te jačanje uloge južne Hrvatske, točnije Splita, jer mi se čini da je previše 'znanja' centrirano u Zagrebu. Potrebna nam je jasna nacionalna vizija i konsenzus kakvu zemlju želimo, koji se neće mijenjati nakon svakih izbora. Neke bih ljude vratio u Hrvatsku, čak se usudim tvrditi da će na našim stručnjacima iz dijaspore Hrvatska zaraditi ako će ih znati koristiti', kaže dr. Pavuna



Otkad je novi predsjednik hrvatske Vlade Ivo Sanader najavio posvećivanje više pozornosti znanosti te akademika Miroslava Radmana imenovan Vladinim savjetnikom za znanost, o znanosti se u javnosti ne prestaje govoriti. Tko bi se sve mogao naci uz prof. Radmana koji će HDZ-ovu Vladu savjetovati u kojem smjeru treba ići domaća nauka znanost?

Jedan od stručnjaka koje je Radman pozvao iz dijaspore kako bi pomogli u osmišljavanju nove strategije znanstvenog razvoja, jest i dr. Davor Pavuna, ugledni znanstvenik koji živi i radi u Švicarskoj. Dr. Pavuna doktorirao je 1982. fiziku u Engleskoj, a nakon tri godine istraživanja u Nacionalnom centru za znanstvena istraživanja u Grenobleu te kraceg boravka u Australiji i SAD-u, 1986. prelazi u Institut za tehnologiju u Lausannei gdje i danas vodi istraživanja na području visokotemperaturnih supravodica i kompleksnih sustava.

Većinu vremena danas provodi u Americi gdje mu je trenutno najvažniji projekt na Synrotronu u Wisconsinu, koji financiraju švicarski i američki Fond za znanstvena istraživanja. Objavio je više od 150 znanstvenih radova u vodećim svjetskim znanstvenim Casopisima te udzbenik o supravodljivosti koji je postao bestsellerom u svjetskim stručnim krugovima. Uredio je 20-ak stručnih knjiga, održao stotinjak predavanja po elitnim svjetskim sveučilistima od Cambridgea, Harvarda, BellLabsa i Parisa, do Berkeleya, Sydneya i Tokija, a redovito predsjedava Svjetskim kongresom nanoinženjeringa i novih oksidnih tehnologija. Predsjedavao je i na 20-ak svjetskih konferencija i ljetnih škola o fizici, među kojima i na NATO-u. Savjetnik je nekoliko korporacija u Engleskoj, Njemackoj, Francuskoj, Japanu, SAD-u i Koreji, a i vanjski je suradnik naseg Instituta za fiziku. Živi u švicarskim Alpama, oženjen je Francuskinjom s kojom ima dvoje djece.

-Rekli ste mi da ste, kao hrvatski stručnjak iz dijaspore, s hrvatskom vladom suradjivali već i ranije, tijekom Domovinskog rata pa i kasnije?

Da, bio sam savjetnik Vojnotehničkog savjeta Hrvatske od 1991. te tijekom rata, a suradjivao sam s akademikom Slavenom Barisicem, potom sa tadašnjim ministrom i kasnije rektorom Zagrebackog sveučilista dr. Brankom Jerenom, te predsjednikovim savjetnicima i nizom drugih istaknutih hrvatskih mislilaca. O tome se malo zna jer je bio rat i nismo ni htjeli da se zna.

Dakle, dio nas iz dijaspore suradjivao je preko generala Cosica izravno i u vojno-tehnioloskom sektoru, o čemu postoje detaljna izvješća, kao i cijela strategija koju sam osobno izradio i predstavio državnim dužnosnicima. No, iako su se nacelno svi složili sa mnom i jasno postavljenim parametrima o tome kako i po kojim kriterijima udružiti ili vratiti neke nase stručnjake, s time nikad nije učinjeno nista važnije jer proširenoj oligarhiji pri vlasti i u vojnom sektoru tada valjda nije odgovaralo moje jasno postavljanje pozitivnih kriterija odabira najboljih. A buduci da se nista nije zbililo, moji brojni prijatelji i ja naprosto smo udružili vidjenje Hrvate preko Interneta i sad smo tu gdje jesmo, spremni za nove izazove.

-Novi vas je ministar znanosti, obrazovanja i sporta, dr. Dragan Primorac, nedavno kontaktirao i predložio vam suradnju. O čemu je točno riječ?

Već smo ranije s prof. Radmanom dogovorili da ćemo nas nekoliko, svatko u svojoj stručnoj disciplini, pomoći Vladi i, konkretnije, ministru Primorcu. Iz dosadašnjih razmjena ideja očito je da ćemo pokušati udružiti sve hrvatske stručnjake u svijetu i domovini te sam gotovo siguran da će ministar prihvatiti moje prijedloge povećanje postotka inženjersko-biotehničkih stručnjaka, sustavno slanje odabranih u tzv. centre moci, te jačanje uloge južne Hrvatske, točnije Splita, jer mi se čini da je previše 'znanja' centrirano u Zagrebu. Nama je potrebna jasna nacionalna vizija, treba nam konsenzus kakvu zemlju želimo koji se neće mijenjati nakon svakih izbora. Recimo, svi podržavamo Radmanov Institut MedILF u Splitu, imamo i podršku Instituta 'Rudjer Bosković' kao i Instituta za fiziku, a te će podrške biti i više. To bi ministru umnogome olakšalo posao jer većina nase znanstveno-tehničke elite u nekim stvarima ima zajednički jezik.

- Vase je stajaliste da bi Vlada trebala organizirano povezati nase stručnjake po svijetu. Možete li konkretno reci kako bi to povezivanje trebalo izgledati?

Za početak je dovoljno da postoji jedna osoba zaduzena za koordinaciju na razini Vlade ili u Ministarstvu znanosti. Ta bi osoba zatim povezivala odnosno kontaktirala s nama prema potrebi i dinamici Vladina rada. Nesto slicno već je postojalo i u doba predsjednika Tudjmana, ali je problem bio u tome što većina ideja nije realizirana jer domaće institucije i ljudi tad još nisu bili spremni. Sada je stanje nešto bolje, svi postaju svjesni da neće izbjeći ni znanju ni otvaranju ni globalizaciji, trendu koji postoji u svijetu i u pozitivnom i u negativnom smislu. Svi smo u tome zajedno. Ponavljam, neke bih ljude vratio u Hrvatsku, čak se usudim tvrditi kako će na našim stručnjacima iz dijaspore Hrvatska zaraditi ako će ih znati koristiti!

- Predlazete da se svi nasi stručnjaci i mediji, poglavito HTV, mobiliziraju kako bi se nacija bolje informirala o ulozi obrazovanja i znanosti u društvu.

To bi značilo da bi mediji trebali dati puno više prostora temama znanosti i obrazovanja, što dosad nije bio slučaj. Kako biste vi promijenili tu sliku prioriteta?

Po mom bi mišljenju trebala postojati barem jedna emisija tjedno u kojoj bi brojni hrvatski stručnjaci i izumitelji mogli javno pokazivati svoja znanja, odnosno govoriti o ulozi znanja i novih izuma te se tako javno predstavljati. U Hrvatskoj svi znaju za neke nogometase, a nitko nema pojma da su, primjerice, na Institutu za fiziku razvili najbolji septometar na svijetu i uveli metode koje su u stanju mjeriti kvalitetu najfinijih vina. Ili, pak, da su na IRB-u razvili nove metode proučavanja u medicini koje povezuju fiziku i medicinu na spektakularan način. U Hrvatskoj nitko, recimo, ne zna tko su dr. Dubravko Babić, dr. Ivica Kopriva, dr. Slaven Garaj, dr. Neven Matasović, dr. Ivana Mrkonjić ili dr. Ante Bilušić - da spomenem samo neke, a sve su to ljudi koji su na svojim područjima svjetski relevantni stručnjaci. Osobno imam kontakte s mnoštvom takvih stručnjaka, postoje i baze podataka koje smo stvorili - neke dragovoljno, a neke organizirano. Sve bi nas to trebalo spojiti, što bi, za početak, mogla učiniti jedna sposobna osoba u Zagrebu. Uostalom, to već dragovoljno radi Nenad Bach. Pogledajte web stranicu crowworld.net koja radi već godinama i nitko ga u Hrvatskoj službeno ne podržava.

- Kako biste točno, preko jednog centra koordinacije na visokoj razini, povezali stručnost naših znanstvenika iz inozemstva s domaćim zalcima?

Akademik Radman prihvatio je ulogu Vladina savjetnika za znanost te pozvao još nas nekolicinu da takodje pomognemo - što je normalno. Detalji te suradnje ovise o Vladi i ministru. Uostalom, nismo mi jedini mudri i pametni, u Hrvatskoj na svakom području znanosti ima odličnih stručnjaka. Dakle, za početak nam je potrebna jedna sposobna osoba s računalom i telefonom...

- Naglasavate prioritet 'prirodnjaka' nad 'društvenjacima' u znanosti, što treba maksimalno koristiti.

Da, mislim da je jasno kako je fizika, primjerice, revolucionizirala ne samo elektroniku ili tehnologiju, već doslovno i filozofiju pa čak religiju i naše ideje o svijetu i medicini. Imali ste kod nas one koji su se bavili ulogom marksističke misli u razvoju radničkog pokreta ili ulogom radničke klase u razvoju socijalističkog boljitka, što je očito bila kriva formula. Većina naših ljudi nije svjesna koliko su duboko takve ideje i floskule usle u svijest i srušile nacije, pa vjerojatno osobe poput mene nekima zvuče kao „desničari“, ili „radikali“, jer je naš narod zaboravio što je u 21. stoljeću „normalno“. U tom stoljeću integracije stručnosti neće biti moguće vjечно se snalaziti preko veza i poznanstava, već će važna biti stručnost iz prirodnih znanosti i inženjerstva. To ne ukida važnost cijelog obrazovanja i kvalitete u umjetnosti, literaturi ili jezicima, to samo znači da središta mjerodavnosti u Hrvatskoj treba više pomaknuti prema znanstveno-inženjerskom smjeru i smanjiti broj i utjecaj tzv. društvenih intelektualaca. To, međutim, neće biti lako.

- Hrvatska znanstvena dijaspora, naša znanstvena elita u svijetu, baza je koju naprosto treba početi koristiti. Kako bi oni ubuduće mogli pomoći Hrvatskoj, pri čemu poglavito mislim na uklapanje znanosti u gospodarstvo kojem bas ne cvjetaju ruže?

O tom sam temi držao predavanja bivšoj vlasti još 1994. i 1995. Karikirano, mi se uvijek salimo govoreći da bi bilo koji bolji američki menadžer supermarketa 'WallMart' jednostavno 'sredio' pet milijuna Hrvata u najljepšoj čistoj zemlji u Europi. Drugim riječima, problem Hrvatske problem je jednog očajno krivog obrasca menadžmenta bivšeg socrealističko-boljševičkog tipa u kojem se nista nije znalo o uspješnom gospodarstvu. Istina je da oko 60 posto hrvatske ekonomije predstavlja petrokemija, da većinu stanovništva čine neaktivne osobe, umirovljenici, nezaposleni i studenti... Sve to slično na tanker prepun rupa koji košta mnogo novca i strasan je teret za svakog zaposlenoga. To nijedna vlada nikad neće moći do kraja sama riješiti, i zato joj je potrebna i pomoć Crkve, ali i aktiviranje svakog pojedinca. Nakon toga moguće je s preostalih 10 posto 'borbeno spremnih' pokretati male inicijative - nalik malim brodicama za brze operacije (dok tanker jedva previjava). S tom skupinom znalaca postupno se može izgraditi nova Hrvatska, zemlja znanja koja sustavno i mudro slijedi jednu nacionalnu strategiju i viziju koja pojednostavljeno kaže: 'Stop crno-sivim tehnologijama'. Nasu budućnost čine kultura biotehnologije i ekoturizam, nova znanja u gospodarstvu te stvaranje velikih dohodaka s malo znalaca ('Microsoft' nema ni 300.000 zaposlenih) u najljepšoj i zadnjoj čistoj zemlji u Europi! Evo, na taj način mi u dijaspori pojednostavljeno vidimo Hrvatsku. I naglasavam, takva će Hrvatska i biti jer bi u suprotnome mogla nestati, izmanipulirana najgorom vrstom tzv. eurokapitalista. Ponavljam, mi smo sve to detaljno razradili i dosad, samo što nista od toga nije realiziralo. Čini se, naime, da je mnogima bilo bolje loviti u mutnome, u starom sustavu koji je samo promijenio ime i make-up. Ali, tako se više neće moći dalje i zato će promjene koje predlažemo - morati zadržati.

Moji brojni prijatelji i ja imamo toliko znanja da ćemo u svakom slučaju uspjeti

- S obzirom da ste savjetnik korporacija iz raznih zemalja svijeta, od Engleske i Njemačke do Francuske, Japana i Koreje, koje biste konkretne mjere predložili Vladi, odnosno ministru Primorcu? Koji su naši prioriteti?

Svaka zemlja ima svoje posebnosti i zato izravno ne treba primijeniti nijedan model, već njihovu kombinaciju. Iz Švicarske bismo mogli kopirati ustroj i stabilnost institucija, iz Koreje restrukturiranje inženjersko-proizvodnog sektora, iz Izraela stvaranje i infiltriranje elite u centre moći i odlučivanja, a iz Irske možda integraciju, nazovimo to 'izvandomovinstva' i dodatnih stručnosti. Naše bismo studente, odabrane po kriterijima izvrsnosti, trebali sustavno slati u, primjerice, Harvard Business School i druge slične centre moći, ne samo da steknu znanja, već i veze i poznanstva, jer i to pomaže jednoj zemlji u globalnim svjetskim igrama moćnika, koje su, nažalost, neizbježne. U igri moći i utjecaja bilo bi zanimljivo kopirati i tzv. centre publiciteta (PR centre) u New Yorku, Washingtonu, Bruxellesu ili Prizu. Na taj se način stječu brojna iskustva. Ili, kako bi rekao moj kolega Nenad Bach 'idemo izvoziti i naše klape i običaje', neka svi čuju za Hrvatsku! Uvjeravam vas da moji brojni prijatelji i ja imamo toliko znanja da ćemo u svakom slučaju uspjeti, samo ako bude malo dobre volje, ne samo kod nove hrvatske Vlade, već i općenito, za duže vrijeme. Iskreno receno, mi u inozemstvu ionako smo se dogovorili da sve to 'nametnemo' Hrvatskoj jer smo uvjereni da je vizija koju predlažemo gotovo optimalna. Mislim da se Sanaderova vlada i dr. Primorac s nama slažu.

TOKUwebmaster@hkz-kkv.ch

